

Nytt om finnmarkspors *Ledum palustre* i Østfold

NILS ORDERUD & GEIR HARDENG

Orderud, N. & Hardeng, G. 2000. Nytt om finnmarkspors *Ledum palustre* i Østfold. *Natur i Østfold* 19(2): 157-159.

Finnmarkspors er funnet på 3 nye lokaliteter i 1998-2000: Evenbymosen og Trytjerna i Marker, samt Myråsmosen i Trøgstad. På tre andre lokaliteter Abbotjern i Marker, Søndre Bergtjern i Aremark og Toverød i Våler, alle før ansett som verneverdig er forekomsten ved Toverød, Våler utgått pga. grøfting. På Ekebergmosen, Trøgstad er artens status bedre enn tidligere anført.

Nils Orderud, Skogly, 1859 Slitu

Geir Hardeng, Fuglevik platå 19, 1673 Kråkerøy

Sjelden i Sør-Norge

Finnmarkspors hører med blant de østlige artene i Norge. I Sør-Norge regnes den som sjelden. De fleste funn er gjort i grensebygdene mot Sverige, fra Idd i Østfold til Trysil i Hedmark (Lid & Lid 1994). En oversikt over kjente forekomster av arten i Østfold er nylig presentert av Hardeng (1998, 1999). I denne oversikten presenteres nye opplysninger om finnmarkspors i Østfold.

Nye lokaliteter

Trytjerna, Marker

Finnmarkspors ble funnet ca. 95 m sørvest for SØ Trytjern, 246 m o.h. den 9.6.1998 av Ola M. Wergeland Krog og G. Hardeng. Forekomsten dekket ca 30 x 30 m, med et større (8 x 8 m) og noen andre små forekomster. Bestanden var livskraftig, og var i fin blomstring da det ble funnet.

Evenbymosen, Marker

Funnet ble gjort sørvest i en liten ugrøftet furumyr like sør for Lintjern 25.8.2000 av Kåre Homble og G. Hardeng. Denne myra ligger ca. 150 m o. h. Bestanden har god vitalitet og mange fertile skudd som var avblomstret på funntidspunktet. Arten ble funnet i et område på ca 25 m². En noe større myr like sør for finnmarksporsmyra var helt utgrøftet.

Myråsmosen, Trøgstad

Sammen med Ellen Aubert, finneren av bestandet av finnmarkspors, foretok Nils Orderud den 12. juli 2000 en tur for å se på forekomsten. Myråsmosen ligger ca. 400 m sør for Skottasjøen i Hera-vassdraget. Mosen må betegnes som en artsfattig, tydelig hvelvet nedbørsmyr. Det finnes spor etter torvtekter i den sydlige delen. For øvrig er mosen helt omkranset av barskog.

Bestanden av finnmarkspors ligger i den nordøstlige ytterkant av mosen. Omfanget av forekomsten er ca 2,5 x 3 m med innslag av blokkebær og røsslyng. Bestanden får mye lys fordi bare småfuruer omkranser dem. Det er tettere skog i bakgrunnen. Finnmarksporsen virket frisk og vital og ser ikke ut til å være truet av noen art.

Nye opplysninger

Søndre Bergtjern, Aremark

Finnmarkspors ble funnet her i 1844 av Hans Christian Printz, men har ifølge pollenanalyser vært her i ca 4.000 år. Arten finnes fortsatt N i tjernet pr. juni 1999 (G. Hardeng). Fylkesmannens miljøvernavdeling har i brev av 9.8.1999 informert grunneier og skogbrukssjefen i Aremark om lokaliteten, med oppfordring om ikke å grøfte forekomsten. Se og Hardeng (1997:35 og 1998:35).

Fig. 1. En liten, men livskraftig, forekomst av finnmarkspors ble nyoppdaget på Myråsmosen i Trøgstad sommeren 2000. Foto: Nils Orderud

Abortjern, Marker

Ved Abortjern finnes store livskraftige forekomster av finnmarkspors spredt rundt ved tjernet og ble sist sett av Ola M. Wergeland Krog, G. Hardeng juni 1999. Mulig er dette Sør-Norges største forekomst (ref. fargefoto, omslag Blyttia nr. 1, 1998). Ny skogbilvei bygget sørfra Skinnarbutjern slutter øst for Ruketjern, noen 100 m vest for tjernet. Fylkesmannens miljøvernnavdeling har i brev av 9.8.1999 informert grunneierne, bl.a. Norske Skog og skogbrukssjefen i Marker/Rømskog om lokaliteten, med oppfordring til ikke å grøfte forekomsten. Norske Skog svarer i brev av 20.8.1999 at lokaliteten "vil bli hensyntatt i de landskapsøkologiske planer som er vedtatt utarbeidet" på deres eiendommer. Se og Hardeng (1997:37-38 og 1998:35-37).

Toverød, Våler

Finnmarkspors ble sist registrert på denne sin aller vestligste lokalitet i Østfold i 1988, men ble vurdert som utgått i 1998 pga grøfting angivelig i 1996 (Per og Anne Marie Raade meddelt; jfr. Hardeng 1997:40; 1998:35-36).

Ekebergmosen, Trøgstad

Finnmarkspors ble sett i spredte felter innen et ca 70 x 100 m stort areal sørøst på Ekebergmosen den 12.4.1998 av Nils Orderud. Grupper med busker innenfor 1 til 6 m i diameter. God fertilitet, ikke i tilbakegang (ref. Hardeng 1997:40; 1998:36). Spredt bjørk, gamle torvtekter fra 1940-tallet. Forekomsten ble igjen sett i rik blomstring juni 1999 og februar 2000 (Nils og Ingrid Orderud).

Fig. 2. Finnmarkspors i blomst på Myråsmosen i Trøgstad. Foto: Nils Orderud

Lokalitetsdata

- Aremark, Søndre Bergtjern, PL 503 789, sist sett juni 1999.
- Marker, Abortjern, PL 553,837, sist sett juni 1999.
- Marker, Evenbymosen, PM 466,128, SV i en liten ugrøftet furumyr litt S for Lintjern, 25.8.2000, Kåre Homble og G. Hardeng.
- Marker, Trytjerna, PM 474, 147, Ca 95m SV for SØ Trytjern, 246 m o.h. den 9.6.1998, Ola M.Wergeland Krog og G.Hardeng.
- Trøgstad, Myråsmosen v/Kalsrud, PM 349 132 (WGS84), 1914 ll, 130 m o.h. 12/7-2000. på nedbørsmyr, Ellen Aubert & Nils Orderud. Belegg sendt Botanisk museum, Oslo.
- Ekebergmosen, Trøgstad, PM 263,114, sist sett februar 2000.
- Toverød, Våler, PL 029,906, sist sett 1988, ikke gjenfunnet ved besøk 1998.

Takk

til Ellen Aubert for rapporten om forekomsten med finnmarkspors på Myråsmosen.

Litteratur

- Hardeng, G. 1997. Voksesteder for finnmarkspors *Ledum palustre* i Østfold. *Natur i Østfold 16*: 34-41.
- Hardeng, G. 1998. Utbredelse og forvaltning av finnmarkspors, *Ledum palustre*, i Østfold. *Blyttia 56*: 25-38.
- Lid, J. & Lid, D.T. 1994. *Norsk flora*. 6. utg. v/ R. Elven. Det norske samlaget, Oslo. 1014s.